

OKUL BAŞARISINDA AİLENİN ROLÜ

Zehra Ülker İlkokulu Rehberlik Servisi

Başarısızlık Kavramı

- Başarısızlık kavramı daha çok çocuğun ya da gencin uzun süreli,(bir eğitim öğretim döneminden daha uzun süre) hemen her dersten, gelişim düzeyinin ve yeteneklerinin altında başarı göstermesi ve bu başarısızlığı bir türlü telafi edememesi durumu olarak kabul edilmektedir.

Ebeveyn Tutumları

- Ebeveynlerden birinin veya her ikisinin, okula ve öğrenmeye karşı olumsuz tutumu, çocuğun da okula karşı negatif duygular geliştirmesine yol açmaktadır.
- Başarılı çocukların annelerinin başarısız çocukların annelerinden daha fazla kontrol edici oldukları görülmektedir. Bu kontrol, gücün otoriter bir şekilde kullanılmasından çok kontrol şeklindeki otoritenin oluşmasıdır. Bu anneler daha sosyal, sınırlamadan kontrol edici, akıl yürütücü ve yerine göre ödüllendirici bir yapıya sahiptirler.

- Aileleri tarafından yüksek düzeyde kabul gören ve desteklenen öğrenciler, kabul görmeyen, sürekli eleştirilen ve yeteri kadar desteklenmeyen öğrencilere oranla daha yüksek başarı motivasyonuna sahiptirler.

Başarısızlıkta Bireysel Nedenler

- Öğrencinin bilişsel, fiziksel ve duygusal olgunluk açısından yetersiz olması.
- Beden imajı düşük olan öğrencilerin özsaygıları ve akademik başarılarının da düşük olması.
- Başarısızlığın devamlılığına yol açmada gelişim görevlerini gerçekleştirememek de etkilidir. Gelişim görevi kişinin yaşamının belli bir döneminde ortaya çıkan öyle bir ödevdir ki bunun o sırada başarılması insanı mutlu kılarken, başarılabilmesi mutsuzluğa ve ileriki ödevlerini gerçekleştirmesinde güçlüklerle karşılaşmasına neden olur.

- Yaşıtlarına oranla fiziksel olarak geç olgunlaşma da gencin kendine güvenini zedelemekte, kişisel ve sosyal uyumunu bozmaktadır. Bunun getirdiği özgüvensizlik başarıyı olumsuz etkilemektedir.
- Kaygının çok yüksek yada çok düşük olması gibi motivasyon eksikliği de başarısızlığa neden olabilmektedir.
- Çocuğun ön bilgilerinin yetersiz olması, diğer bir ifadeyle bulunduğu sınıf düzeyine gelinceye kadar almış olduğu eğitimle oluşturduğu akademik temelin gereken becerileri ortaya koymasına engel olmaktadır.

- Anlayamadığı konularda soru sormaktan çekinen, utangaç, kendine güveni düşük ve sınavlarda çok heyecanlandığı için bildiği soruları dahi yapamayan, kaygılı kişilik yapısına sahip olması.
- Araştırmalar sınav kaygısı ile akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yüksek sınav kaygılı öğrencilerin başarıları düşük sınav kaygılı öğrencilerin başarısından daha düşüktür. Sınav kaygısının özellikle kuruntu boyutunun performansı kötü etkilediği belirtilmektedir.

- Görme, işitme kaybı, bulaşıcı hastalıklar gibi nedenler ders çalışmayı engellediği ve dikkat dağılmasına neden olduğu için başarısızlığa zemin oluşturur.
- Okul olgunluğuna sahip olmama, aşırı hareketlilik, yerinde duramama ve hareketlerde kararsızlık gibi durumlarda da çocuğun dikkatinin toplanması güç olduğu için başarısızlık ortaya çıkmaktadır.
- Ailedeki birey sayısı fazla olan öğrencilerin, birey sayısı az olan öğrencilere oranla başarı seviyeleri daha düşüktür.

- Öğrencilerin ders çalışma alışkanlıklarının (zamanı iyi planlama ve kullanma, öğrenme motivasyonu vb.) akademik başarıyı olumlu etkilediği görülmektedir.

Aileye Bağlı Nedenler

- Anne babanın arasında sağlıklı bir iletişimin olmaması, huzursuz ve kaygı verici bir ev ortamı.
- Anne babanın, kendi hayatlarındaki sıkıntılarından dolayı eleştirel ve sabırsız olması, çocuğun hatalarını tolere edememesi, baskıcı tutumu, çocuğu zorlamaları, çocuğun iyi yanlarından ziyade yetersiz yanlarına yoğunlaşması, çocukta kendine güvensizliğe ve kaygıya bu da başarısızlığa yol açmaktadır.
- Anne babanın çok kaygılı olması çocuğunda kaygılanmasına neden olur. Anne babalardaki başarısızlık kaygısı başarısızlık var olmadan hatta daha ocuk okula başlamadan önce de görülür ve bazen tüm okul yaşamı boyunca sürer. Çocuğa da bulaşan bu kaygı çocuğun gerçek performansını ortaya koymasını engelleyerek başarısızlığa sebep olur.

- Çocuk üzerine gerçekçi olmayan beklentiler ve çocuğa güven duymama önemli bir nedendir. Ebeveynlerin çocuğun potansiyelinin üzerinde olan beklentilerini çocuklara yansıtmaları çocukta kaygı ve başarısız olma korkusu geliştirir. Çocuktan başarılı olması konusunda çok fazla beklenti içinde olmak, onun kişilik değeri nin sadece başarıyla değeri lendirilmesi anlamına geldiği için, değeri ni anne babasının gözünde başarılı olmaya bağlanması çocukta kaygı yaratmaktadır.

- Anne babanın zamanı etkili kullanma, okuma, sorumluluklarını yerine getirme konularında olumsuz model olup, bir taraftan çocuğun çok fazla televizyon izlemesine, gezmesine kızarken diğerk taraftan zamanlarını hep bu şekilde geçirmeleri.
- Ödül verme yöntemini doğru kullanamayarak çocuğun, başarıyı başlı başına bir ödül olarak görmesinin engellenmesi.
- Çocuğun ders çalışmaktan başka sorumluluğu yokmuş gibi davranarak aslında gelişimi için gerekli olan arkadaşlarıyla oyun oynama, sportif faaliyetlere katılma, resim yapma, müzik dinleme, yetişkinlerle vakit geçirme gibi etkinliklerin anne baba tarafından gereksiz görülmesi.

- Aileden çocuğa genler üzerinden aktarılan özellikler, onun bedensel ve zihinsel yapısında önemli bir yere sahiptir. Dolayısıyla çocuğun başarısında anne babadan aldığı bu genler belirleyici rol oynamaktadır. Aile aktardığı genlerle olduğu gibi çocuğu yetiştirme tarzı ve çocuğa sağladığı olanaklarla da çocuğun başarısında etkilidir.
- Çocuğun gereğinden fazla koruyup güvensiz bir birey haline getirmek ya da aşırı baskı ve otorite yoluyla eğitmek hatalı davranış modelleridir. Bunun yanı sıra anne babanın geçimsizliği gibi nedenlerde aileden kaynaklanan başarısızlık faktörleridir.

- Çocukların okul başarısını artırmada zihinsel yetenekler kadar, ailenin sosyal etkinliklere katılma imkanı, sosyal yaşantı, bilgi ve becerisinin çeşitliliği, anne ve babanın tutum ve davranışları da etkili olmaktadır.
- Başarısız çocukların yarıdan çoğunun babalarının kendilerine zaman ayıramayacak kadar meşgul oldukları, yarıya yakınının ailesinde anne baba ilişkisinin iyi olmadığı görülmektedir. Ailedeki bu ilgisiz ve sorunlu ortam sadece çocuğun okul başarısını etkilememekte bununla birlikte duygusal gelişiminde de sorunlar yaratmaktadır.

- Başarısız çocukların yarıya yakınında dikkatsizlik ve dalgınlık, 3/1'inde arkadaş ilişkilerinde sorunlar, otoriteyle çatışma, yalan söyleme ve tırnak yeme gibi belli davranış problemleri gözlenmektedir. Okul başarısızlığıyla birlikte çocukta davranış problemi de görülüyorsa başarısızlığın kaynağının anne babanın hatalı tutumu olduğu inancı güçlenmektedir.
- Ebeveynler başarısızlıktan tümüyle kendilerini sorumlu tutmamalıdır. kendilerini suçlu hissettikçe başarısızlık karşısında hatalı hareket ederler. Kendileri tek sebep değildir, okul yaşamı, sistemin katılığı, bilgilerin verilişi, öğretmenin davranışları da hesaba katılmalıdır.

- Anne babanın okula karşı tutumları çocuğu etkilemektedir. Bazı anne- babalar öğretmen ve okula karşı olumsuz tutum takınırlar. Bu durum benzer tutumları bir süre sonra çocuğunda geliştirmesine yol açar. Bazı anne babalar ise çocuklarının okul başarılarının pek önemsemedikleri için az ödüllendirirler.
- Okul başarısını etkileyen en önemli faktörlerden biri de çocuğun sorumluluk almaya ve başladığı işi bitirmeye alışmasıdır. Bu hemen gelişen bir durum değildir. Bebeklikten itibaren gelişen ve anne babanın kazandırdığı bir süreçtir. Eğer anne baba bu duyguyu kazandırmak için fırsatlar yaratmamışsa ve okul zamanı geldiğinde derslerinin sorumluluğunu almasını istiyorsa bu konuda bir sorun yaşamaları ihtimali kuvvetlidir.

- İyi niyetle sunulan bilgisayar, TV oyunları gibi teknolojik olanakların kullanımına sınır getirilmemesi sonucu çocukta bağımlılık yaratması.
- Evde çocuğun kendine ait bir çalışma mekanının (oda, masa, bunlar mümkün değilse en azından bir köşe) olmaması.